

Ekonomický rozvoj Košického regiónu (The regional development of the district Košice)

SABADKOVÁ Andrea
Faculty of Mechanical Engineering
Department of Management and Economics
TU Košice, Némcovej 32, 042 00, Košice
Slovakia
Andrea.Sabadkova@tuke.sk

Abstract

The article concentrates on the issue of the regional development of the district Košice. The substance of the article concentrates on the analyse in economic and social area. The work is a result of studying different resources and of the knowledge of the researched territory. It includes the results of the SWOT analyse. The article contains many suggestions for the regional development in the less developed sectors and possibilities for raise of the qualities in individual sectors.

Key words: Region, regional development

Úvod

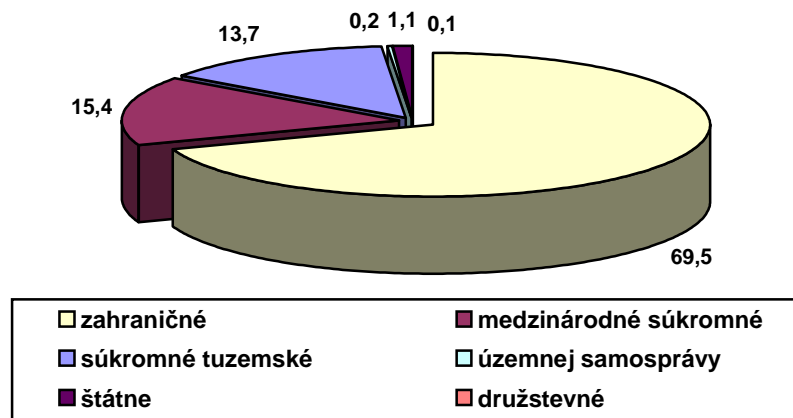
Rozvoj kraja musí byť trvalý a trvalo udržateľný. Predstavuje proces zabezpečovania neustále sa zvyšujúcich nárokov obyvateľstva na kvalitu života. Regionálny rozvoj je teda reakciou na požiadavky obyvateľov Košického kraja. Je evidentné, že tieto požiadavky zasahujú všetky oblasti života a sú tak z hľadiska kraja komplexné. Ak teda hovoríme o rozvoji kraja, je to v podstate nikdy nekončiaci proces plnenia rozvojových zámerov.

1 EKONOMIKA KOŠICKÉHO KRAJA

Košický kraj je druhým najvýznamnejším regiónom Slovenska (po Bratislavskom kraji) vzhľadom na exportnú výkonnosť a produkciu HDP na obyvateľa. Hospodárstvo má v súčasnosti rastúcu tendenciu a je charakterizované predovšetkým priemyslom a poľnohospodárstvom.

1.1 PRIEMYSEL

Priemyselná výroba má v Košickom kraji svoje tradície. Rozhodujúce zastúpenie priemyselnej výroby v minulosti ako aj v súčasnosti je priamo v meste Košice. Priemysel Košického kraja je závislý od produkcie jediného odvetvia spracovateľského priemyslu (výroba kovov a kovových výrobkov).

Obr. 1 Štruktúra tržieb za vlastné výkony a tovar v priemysle podľa druhu vlastníctva

1.2 POĽNOHOSPODÁRSTVO

Poľnohospodársky pôdny fond sa z hľadiska výrobných oblastí vyznačuje značnou heterogenitou. Nepriaznivý vývoj v poľnohospodárskej oblasti zaznamenávajú regióny Trebišov, Michalovce a Spišská Nová Ves. Je to z dôvodu znižovania zaťaženia pôdy hospodárskymi zvieratami, taktiež aj štrukturálnymi zmenami v rastlinnej výrobe, kde takmer úplne vypadli zemiaky, ako komodita s vysokým podielom tržieb na hektár p. p.

1.3 CESTOVNÝ RUCH

Cestovný ruch patrí k významnému odvetviu hospodárstva Slovenskej republiky. Na území Košického kraja má priaznivé podmienky pre svoj rozvoj. Prírodné krásy, bohatstvo kultúrno-historických pamiatok, národných zvyklostí a rôznych pozoruhodností sú významným motivačným prvkom zvyšovania návštevnosti turistov z domova i zo zahraničia. Možnosti pre rozvoj turizmu sú nedostatočne využité.

Tržby za ubytovanie dosiahli v roku 2005 398,4 mil. Sk, čo predstavuje 6,3% celoslovenského objemu. Viac ako tri štvrtiny tržieb realizovali zariadenia hotelového typu. Najväčší úbytok tržieb zaznamenali turistické ubytovne. Priemerná cena za ubytovanie v roku 2005 predstavovala 573 Sk, kým priemerná cena v roku 2004 bola 490 Sk. Z územného hľadiska najvyššie tržby, viac ako polovicu krajského úhrnu boli zaznamenané v okrese Košice I.

1.4 TRH PRÁCE

Trh práce je charakteristický vysokou nezamestnanosťou, vysokým počtom dlhodobo nezamestnaných a nezamestnaných mladých ľudí. Štruktúra nezamestnanosti v Košickom kraji závisí najmä od ponuky pracovných príležitostí, od stupňa urbanizácie, od štruktúry populácie a od dochádzkových centier. Miera nezamestnanosti v Košickom kraji v porovnaní s údajmi nezamestnanosti za Slovenskú Republiku vzrástla o 6 percentuálnych bodov. Miera evidovanej nezamestnanosti je definovaná ako podiel počtu disponibilných uchádzačov o zamestnanie k ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu vyjadrený v percentách. Priemerná miera nezamestnanosti za Košický kraj v I. polroku 2006 predstavovala 17,64 %, čo predstavuje nárast o 0,14 % oproti roku 2005. Najnižšiu mieru evidovanej nezamestnanosti dosahujú okresy Košice I (7,23 %), Košice II (8,78 %), Košice III (7,78 %) a Košice IV (6,77 %). Najhoršia situácia je v okresoch Rožňava (21,71 %), Trebišov (21,52 %), Sobrance (19,02 %) a Košice – okolie (19,13 %).

2 ROZVOJOVÉ MOŽNOSTI KOŠICKÉHO KRAJA

Rozvoj kraja musí byť trvalý a trvalo udržateľný. Predstavuje proces zabezpečovania neustále sa zvyšujúcich nárokov obyvateľstva na kvalitu života. Regionálny rozvoj je teda reakciou na požiadavky obyvateľov Košického kraja. Je evidentné, že tieto požiadavky zasahujú všetky oblasti života a sú tak z hľadiska kraja komplexné. Ak teda hovoríme o rozvoji kraja, je to v podstate nikdy nekončiaci proces plnenia rozvojových zámerov.

2.1 ODVETVIE PRIEMYSLU

Zaostávanie Košického kraja v dynamike rastu po r. 2001 a pripravované významné zahraničné investície do automobilového priemyslu v západnej časti SR (Trnava, Žilina) vytvárajú predpoklad, že ekonomika Košického kraja bude v najbližších rokoch klesať, ak sa nepodarí zdynamizovať rast výkonov aj v ďalších odvetviach priemyslu.

Priame zahraničné investície patria v súčasnosti k jedným z najvýznamnejších fenoménov globalizácie. Prílev Priamych zahraničných investícií má na krajinu mnoho pozitívnych, no taktiež aj negatívnych dopadov. Priame zahraničné investície by mali slúžiť ako katalyzátor vytvárania podmienok pre extenzívny dlhodobý rozvoj.

Kľúčové faktory, ktorými by sa dal ovplyvniť pozitívny vývoj zahraničných investícií na území Košického kraja:

- **zlepšenie úrovne dopravnej infraštruktúry** - na území Košického kraja chýba kvalitná dopravná infraštruktúra, jej obnova a budovanie mešká. V súčasnosti tento stav nezodpovedá nárokom investorov, preto si cestná sieť vyžaduje vybudovanie vhodnej dopravnej dostupnosti.

- **zvýšenie kvalifikačnej úrovne pracovnej sily, prepojenosť školy s praxou** – Košický kraj v súčasnosti zaznamenáva odchod kvalifikovanej pracovnej sily do zahraničia a na západ Slovenska. Je potrebné, aby sa vo vzdelávacom systéme kládol väčší dôraz na výučbu jazykov, čo vytvára predpoklady pre zlepšenie komunikácie tunajších obyvateľov s potenciálnymi zahraničnými investormi.

- **vysporiadanie vlastníckych vzťahov** – je najväčším problémom pri zriaďovaní priemyselných parkov. Najčastejšie môže samospráva poskytnúť investorovi plochu, ktorá je kombináciou verejného a súkromného sektora, pričom v prípade veľkej rozdrobenosti vlastníctva medzi vlastníckmi je proces vysporiadania vlastníctva zdĺhavý a finančne náročný. Je potrebné, aby samospráva mohla investorovi zabezpečiť takmer okamžitý vstup do pripravenej priemyselnej zóny s kvalitnou infraštruktúrou.

2.2 ODVETVIE POĽNOHOSPODÁRSTVA

Pre zlepšenie stavu v oblasti poľnohospodárstva je potrebné zamerať sa na nasledujúce problémy:

- **rozširovanie výroby a diverzifikácia činností** - niektoré podniky sú špecializované len na rastlinnú výrobu. Tým dochádza k výraznému poklesu príjmu v týchto podnikoch. Preto by sa niektoré oblasti mali zamerať na pestovanie napr. energetických plodín. Dobrou perspektívou by mohol byť aj rozvoj agroturistiky.

- **klásť dôraz na vzdelanie manažérov v poľnohospodárskej oblasti** - pretrvávajúce formy riadenia sú už v súčasnosti neefektívne, preto je potrebné vytvárať možnosti na vzdelávanie kľúčových manažérov.

2.3 OBLASŤ MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA

Z hľadiska kvantity malé a stredné podnikanie v Košickom kraji v podstate zodpovedá trendom vo vyspelých krajinách, no z hľadiska kvalitatívneho výrazne zaostáva.

Na posilnenie vývoja sektora malých a stredných podnikateľov je potrebné vytvoriť nasledujúce podmienky:

- **zlepšenie prístupu ku kapitálu** - prístup ku kapitálu je jedným z najväčších bariér rozvoja v oblasti malého a stredného podnikania. Je treba začínajúcich podnikateľov podporiť poskytnutím mikroúverov a tým im uľahčiť prístup k štartovaciemu kapitálu.
- **rozvoj infraštruktúry** - nedostatočne vybudovaná infraštruktúra môže v budúcnosti aj naďalej viesť k útlmu v rozvoji malého a stredného podnikania v Košickom kraji. Je preto potrebné klásť dôraz na vývoj infraštruktúry, najmä dopravnej.
- **rozvoj vzdelávania a informovanosti** - v tomto smere treba klásť dôraz na zosúladenie vzdelávacieho systému stredného odborného školstva s požiadavkami malých a stredných podnikateľov, taktiež motivovať malých a stredných podnikateľov k realizácii elektronického obchodu.

2.4 OBLASŤ CESTOVNÉHO RUCHU

Na rozvoj cestovného ruchu kraja negatívne vplyvajú chýbajúce služby a ich kvalita, nedostatočná úroveň technickej infraštruktúry, nevybudované zariadenia pre šport, aktívny oddych a nedostatočné informácie o kultúrnych podujatiach a možnostiach rekreácií.

Pre ďalší rozvoj cestovného ruchu v Košickom kraji by prospelo:

- **zveľaďovanie ubytovacích kapacít** - k základom rozvoja cestovného ruchu patrí aj kvalita ubytovania. V budúcnosti by teda bolo potrebné zrekonštruovať ubytovacie zariadenia a vybudovať nové v tých oblastiach, v ktorých počet turistov má rastúcu tendenciu. Pre potreby cestovného ruchu sa nevyužívajú v dostatočnej miere vidiecke domy a historické objekty (kaštiele, kláštory). Preto je potrebné motivovať vlastníkov, aby v budúcnosti rozšírili ponuku kvalitného ubytovania.

Nedostatočne rozvinuté je v súčasnosti aj ubytovanie v súkromí. Je potrebné túto formu ubytovania rozšíriť najmä v horských oblastiach Spiša, Abova a Gemera a taktiež v južnej časti Zemplína, v Tokajskej oblasti.

- **propagácia kraja, turistická informovanosť** - propagácia kraja musí byť cieleňá. Najvyužívanejším informačným zdrojom sa pre turistov stáva internet. V západnej Európe si až 80 % klientov hľadá miesto dovolenky cez webové stránky. Veľa subjektov cestovného ruchu má vlastné webové stránky, no je nevyhnutné, aby každá z nich bola minimálne dvojjazyčná.

- **podpora vidieckeho turizmu** - pôvodná vidiecka architektúra sa z niektorých častí kraja vytratila. Na rozvoj vidieckeho turizmu by bolo vhodné využívať viacero opustených domov. Podpora vidieckeho cestovného ruchu výrazne mení ekonomickú a sociálnu situáciu vidieckych obyvateľov a môže zastaviť nepriaznivý trend, ktorým je v súčasnosti vyľudňovanie vidieka.

2.5 OBLASŤ ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Stratégia rozvoja Košického kraja v oblasti životného prostredia by mala smerovať k:

- **zlepšeniu kvality životného prostredia formou podpory separovaného zberu** - v kraji je separovaný zber málo rozvinutý. Chýbajú tu zariadenia na zhodnocovanie odpadov a recykláciu odpadov niektorých komodít (napr. Tetrapakové obaly, sklenené obaly, plasty), ktoré je možné materiálovo zhodnotiť prostredníctvom separovaného zberu. Úroveň separovaného zberu komunálneho odpadu je v kraji na nedostatočnej úrovni. Množstvo vyseparovaných zložiek komunálneho odpadu na jedného obyvateľa za rok predstavovalo v roku 2003 cca 4,1 kg/obyvateľa. Taktiež sa prejavuje nízka úroveň zhodnocovania biologických odpadov v kraji.

- **zlepšeniu kvality životného prostredia zabránením znečisťovania povrchových a podzemných vôd** - všetky hlavné toky a ich prítoky majú značne znečistenú vodu a ich plnohodnotné využívanie je nemožné. Najviac znečistené podzemné vody sa vyskytujú v

oblasti Košickej kotliny. Je preto dôležité zabrániť ďalšiemu následnému znečistovaniu povrchových a podzemných vôd vhodnými poľnohospodárskymi aktivitami.

Záver

Košický kraj sa pri využití všetkých svojich príležitostí môže stať stabilným centrom východného Slovenska, ktoré bude v rámci Európskeho spoločenstva prosperovať a bude pre spoločenstvo prínosom.

Príspevok vznikol za podpory grantovej úlohy KEGA MŠ SR pod číslom grantu **KEGA 3/5208/07**: Virtuálne laboratórium pre projektovanie demontážnych systémov dožitých výrobkov.

Použitá literatúra

- [1] Štatistický BULLETIN 4/2004. Krajská správa štatistického úradu SR v Košiciach, marec 2005
- [2] Štatistický BULLETIN 4/2005. Krajská správa štatistického úradu SR v Košiciach, marec 2006
- [3] Štatistický úrad Slovenskej Republiky. (február 2007). Dostupné na internete: <<http://www.statistics.sk>>
- [4] Štatistický BULLETIN 4/2006. Krajská správa štatistického úradu SR v Košiciach, marec 2007